

Van Den Herd

tijdschrift

van

HEEMKUNDEKRING DE HEERLIJKHEID OIRSCHOT

=====
Jaargang 20 nummer 3 - oktober 2013
=====

Redactie: Clari van Esch-van Hout

Straten 16
tel. 575260

Hanneke v.d. Bogaart-Vugts

Molenstraat 12
tel. 572221

Maria van Deutekom

Noyenstraat 12
tel. 577392

Lay-out: John Putmans

Dekanijstraat 3
tel. 06 46740769

Overname van artikelen is toegestaan met bronvermelding.
ISSN 1387 - 2060

Openstelling heemkamer

Sint Jorishof 51a

5688 BL Oirschot

Gedurende de zomertijd: maandagavond van 19.00-21.00 uur

Gedurende de wintertijd: maandagmiddag van 14.00-16.00 uur

In de vakantiemaanden juli en augustus is de heemkamer alleen na afspraak geopend.

Meer informatie over onze Heemkundekring en de Canon kunt u vinden via de links:

- <http://www.deheerlijkheidoirschot.nl>
- <http://www.canonvanoirschot.nl>

Van de redactie

Vanwege een luxeprobleem (veel ingestuurde copy) kunnen we helaas niet alle ontvangen artikelen in deze uitgave plaatsen. Die blijven dus even liggen. Maar uitzstel is voor ons geen afstel. In de volgende uitgave van Van den Herd komen ze beslist aan de beurt.

Kopij voor de volgende uitgave kunt u tot 1 januari 2014 aanleveren.

De redactie kan de historische juistheid van de inhoud van de artikelen niet in alle gevallen controleren; eventuele onjuistheden zijn voor rekening van de auteur. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen te redigeren, in te korten of niet te plaatsen.

DE RAVEN

Afgelopen donderdagavond 12 september ontvouwde ons bestuur in een buitengewone vergadering de plannen met onze nieuwe heemkamer(s). Ze hadden er blijkbaar al veel werk en tijd ingestoken. Hiervan werd verslag gedaan met veel enthousiasme en de vergadering werd hierdoor aangestoken, getuige een warm applaus. De financiële kant van de zaak kreeg ruimschoots aandacht, natuurlijk, want we zullen daar flink aan moeten trekken.

Ook de toekomstige naam van het huis kwam even ter sprake. Erflater Toon van Esch, zijn naam zij geprezen, richtte een stichting op om de erfenis te beheren en noemde die Stichting De Raven. Hoe kwam hij op die naam? Toon wist dat er op zijn terrein een huis gestaan had, genaamd De Raven. Bij mijn onderzoek naar namen in Oirschot kwam ik het ook tegen: ‘huys die Raven in den Kerchoff’ (1526); het staat bij een ‘gemeijn kercpat’ (1526) en bij ‘die kerkmuur’ (1529). De huidige Dekanijstraat was het einde van de kerkpad vanuit de Notel. Sommige vermeldingen uit die tijd wijzen uit dat een heel perceel, waarop dit huis stond, de naam De Raven droeg. Voor de goede orde: ‘rave’ of ‘raven’ was meestal de enkelvoudsvorm, raaf, en dat zal het als toponiem en huisnaam ook wel zijn; het meervoud was dan: óók ‘raven’, of ‘ravens’ of ‘ravenen’.

Van Henk van Hout kreeg ik na bovengenoemde vergadering gegevens, die ons een wat beter zicht op de toenmalige situatie geven. Ze zijn evenals de mijne ontleent aan schepenprotocollen (regesten van Jan Toirkens) en aan een jaarkroniek, gepubliceerd in Campinia. Enkele dingen worden nu duidelijker. In maart 1526 loopt de desbetreffende perceelsgrens vanaf een paal op het kerkpad lijnrecht naar de deurstijl waar de deur aanhangt van het huis De Raven en vandaar lijnrecht naar de ‘Heerstraat’ (vermoedelijk de huidige Odulphusstraat, begin van de weg naar Boxtel); Aleijt (eigenares van huis De Raven) heeft ‘altijd en eeuwig’ recht van overpad vanaf de Heerstraat door de poort die eigendom is van De Raven over het erf van Dirck (eigenaar van het andere huis op het perceel de Raven, waar-

schijnlijk meer aan de kant van de Dekanijstraat). Er wordt ook melding gemaakt van twee kleine huisjes op hetzelfde perceel, dus behalve de grote huizen van Aleijt en van Dirck. Ook is duidelijk dat er een weg loopt tussen de kerkmuur en hun perceel (sept. 1530). Op 14 oktober 1588 zijn er ruiters uit Geertruidenberg gekomen (dit waren vijanden, van de Staatse partij). Deze zijn ‘onder de Ravenspoort doorgelopen’, terwijl het kleine boomke (vergrendeling) dat Hendrik Leeuwen behoorde te sluiten, open was en ze zijn doorgereken naar de zangschool waar Michiel van der Vleuten, meester Dirck Toirkens, Bartel van Gestel, de secretaris en Hendrik de Leeuw als vorster bijeen waren, en ze hebben dezen daar allen gevangen genomen (enkelens ontsnapten, de rest werd meegevoerd naar Geertruidenberg; Jaarkroniek 1588). Er wordt ook gesproken over: de weg, komend van de Vrijthof (we zouden nu zeggen: de Markt) door de Ravenspoort naast de kerkhof tot de genoemde drie huizen (op het perceel de Raven; 21 juli 1639). Op 6 februari 1640 is genoteerd: ‘een stenen- en pannenhuis genoemd de Raven, met brouwhuis, koeiestal, paardestal, tuin en toebehoren, gelegen in Oirschot herdgang de Kerkhof aan de Vrijthof (de Markt) aldaar; belendende percelen o.a. de gemeenschappelijke kerkweg ‘die er tussendoor’ (?) loopt.

Het is niet allemaal precies duidelijk, maar in grote trekken kan men zich voorstellen: een groot perceel grond genaamd de Raven, grenzend aan het einde van de Dekanijstraat en aan de Oduphusstraat, waarop huizen stonden, twee grotere (waarvan één geheten De Raven) en twee kleinere; de toegang tot dit perceel, of een deel ervan met het huis De Raven, liep via een poort, genaamd de Raven(s)poort.

Ik wil nog opmerken dat de oudste betrouwbare kaart van Oirschot, de begin-kaart van het kadaster, uit 1832, dus van ± twee eeuwen later, mijn bevindingen niet bevestigt, maar ook niet weerlegt.

Marcel van der Heijden

OIRSCHOT IN DE FRANSE TIJD (2)

In Frankrijk was ondertussen Napoleon Bonaparte – die in 1799 via een staatsgreep aan de macht was gekomen – opgeklommen tot hoogste bestuurder van dat land. Behalve dat hij als veldheer succesvol was op het slagveld, was hij ook een geniale staatsman. Daardoor was hij populair in zijn eigen land en in 1804 had hij zich zelf tot keizer gekroond. Onder zijn leiding kwamen er verscheidene nieuwe wetten tot stand. Bekend zijn de wetboeken: Code Civil, Code Penal en Code de Commerce.

Zijn familieleden betrok hij ook in zijn macht door hen te benoemen op belangrijke posten in de veroverde gebieden van Europa. Zo werd o.a. zijn broer Jozef koning van Spanje en zijn broer Jérôme koning van Westfalen. Dat was echter niet zo zeer uit broederliefde, maar op deze manier kon hij controle houden over die gebieden.

Ons land kreeg in 1806 zijn jongere broer Louis (Lodewijk) als koning. Hiermee hield onze Bataafse Republiek op te bestaan en werd ons land het Koninkrijk Holland onder koning Lodewijk Napoleon. Dat we nu nog regelmatig aangeduid worden als Hollanders in plaats van Nederlanders en er bij het voetballen geestdriftig ‘Hup, Holland hup’ wordt gezongen, zal hier wel zijn oorsprong vinden.

Louis Bonaparte, bij ons bekend als Lodewijk Napoleon

Hij werd geboren op 2-9-1778 in Ajaccio op het eiland Corsica. Onder dwang van zijn machtige broer Napoleon was hij getrouwd met diens stiefdochter: Hortense. In 1806 werd hem door zijn broer de koningstroon van ons land aangeboden, waartegen hij zich aanvankelijk verzette, maar waar hij zich tenslotte bij neerlegde. Nauwelijks 27 jaren oud toen hij koning werd, maakte hij zich in ons land redelijk populair doordat hij meer rekening hield met de wensen en belangen van zijn onderdanen dan van zijn broer keizer Napoleon en dat was niet de bedoeling van Napoleon.

Oirschot tijdens het bewind van Lodewijk Napoleon

In onze Oirschotse archieven komt zijn naam voor het eerst voor in het verslag van de raadsvergadering van 22 augustus 1806. Ons

dorpsbestuur vergaderde toen over de viering van zijn 28ste verjaardag op 2 september.

Besloten werd: ‘tot viering van het feest van zijne majesteit de koning van Holland vanwege de gemeente die dag te vieren met het luyden der klokken en het uytsteeken van de vlaggen, alsmede met het illumineren van de scheepenkamer, terwijl de leden van dit bestuur dien avond op een vriendelijke bijeenkomst een glas wijn en pijptabak hebben zouden ten huize van ...?’

En werd voor de verzorging van het luyden der klok en het uytsteeken van de vlaggen gecommiteerd H. v.d.Sande en voor de vervaardiging van de illuminatie A. v. Heumen, terwijl overigens de ingezetenen bij publicatie zullen worden uitgenodigd om die dag met gepaste vrolijkheid door te brengen’.

Dat begint al een beetje te lijken op de viering van onze tegenwoordige koninginnedag/ koningsdag. Het jaar daarop – in 1807 toen men al meer bekend was met koning Lodewijk – werd zijn verjaardag nog feestelijker gevierd, gezien de volgende besluiten:

- Omdat men in 1806 ‘de guld’ vergeten was, begint men er mee om alle schutters te inviteren om die dag op te trekken en aan hen van de gemeente f 5.- te accorderen om te verteren.
- De klokken zowel hier als te Best zullen drie maal geluid worden: ’s morgens om 8 uur, ’s middags om 12 uur en ’s avonds om 5 uur.
- De vlag zal uitgestoken worden en de schepenkamer geillumineerd.
- De leden van het dorpsbestuur zullen ’s avonds een vriendelijke bijeenkomst hebben ten huize van Jan Verspeek.
- Liefhebbers van ‘muzijk’ zal men inviteren om aan de plechtigheid van de dag met hunne ‘muzijk’ een gepaste vrolijkheid toe te brengen.

Er werd echter ook een waarschuwing en verbod aan toegevoegd ‘dat bij publicatie alle handel en nering onder de godsdienst, mitsgaders (bovendien) het schieten met geweren de ganse dag verboden zal worden op een boete van f 3.-’.

In april 1808 werd Oirschot verzocht nog een keer de vlag uit te steken ter ere van ons koningshuis en de klokken te luiden. Dit wegens

de bekendmaking van de bevalling van koningin Hortense.... 6 dagen geleden. Die 6 dagen lag aan het feit dat het nieuws helemaal uit Parijs moest komen, waar onze koningin verbleef, en de tijd en het nieuws toen nog niet vlogen. (Behalve dat laatste misschien per postduif.) Het is bekend dat het huwelijk van Lodewijk Napoleon geen gelukkig huwelijk was en dat de koningin regelmatig in Frankrijk verbleef.

Uit andere jaren zijn me geen verdere festiviteiten ter ere van het koningshuis bekend, maar misschien was de organisatie geen zaak meer van ons dorpsbestuur en dus niet in de gemeenteadministratie opgetekend.

Terug naar September1806

Door het dorpsbestuur werd toen besloten over te gaan tot een nieuwe nummering van de Oirschotse huizen met hun bewoners. Iedere hertgang kreeg een eigen nummering. Daartoe moesten de leden van het dorpsbestuur – ieder in zijn eigen hertgang – met rood krijt de huizen nummeren, te beginnen bij nummer 1 en zo in logische volgorde doorgaande tot het laatste huis van de hertgang. Daarna zou er een publieke aanbesteding plaatsvinden om de nummering met verf over te doen. Deze manier van adressering heeft – enige kleine wijzigingen daargelaten - bestaan tot midden vorige eeuw.

Uit de archieven is op te maken dat er zo langzamerhand oorlogsmoeheid in het Franse leger begon te heersen. In Frankrijk bestond immers in die tijd een verplichte dienstdienst voor een deel der mannen. Door loting werd bepaald wie er verplicht in het leger moest dienen. (Bij ons werden de jongens die ingeloot werden, lotelingen genoemd.) Soldaten begonnen te deserteren en doken soms onder bij onze plaatselijke bevolking. Daarom kwam er in mei 1807 van gemeentewege een besluit om een boete van F6.- te verordenen bij iedereen die betrapt zou worden op het herbergen of huisvesting geven van Franse conscrits (lotelingen). Een jaar later werd die boete zelfs verhoogd tot f 30.-, ook als men een Franse vluchteling werk verschaftte.

En nog steeds werden er in ons dorp vrijwilligers voor het Franse leger geronseld. In 1809 werd een zekere Jan Joosten aangesteld als gemeentewerker. Hij kreeg 30 stuivers per dag en een premie van f 5.- voor iedere persoon die hij wierf en in Den Bosch afleverde.

Nog enkele gevolgen van de Franse tijd:

- Bekend is dat in deze tijd de Burgerlijke Stand ingevoerd is. In 1809 werd er een volkstelling gehouden. Dat zal vermoedelijk het begin zijn geweest van de Burgerlijke Stand
- Doordat de gemeente slecht bij kas kwam te zitten wegens onderhoud van de Franse legers, ging ze – zoals al eerder vermeld - over tot het verkopen van nieuwe erven aan particulieren. Het gevolg was veel ontginningen en daardoor uitbreidingen van boerenbedrijven. Doordat de handel van verscheidene landbouwproducten uit andere landen stagneerde, ging men ook nieuwe landbouwgewassen telen.
- Er werden verscheidene nieuwe wegen aangelegd en andere verbeterd. Zo begon men in 1807 met de bestuurders van Boxtel te overleggen over het opwerpen van een nieuwe dijk over Banisveld. Het resultaat: De Nieuwe Dijk. Ook werd in deze tijd de Liempdse Dijk – doorgaande weg van Straten naar Liempde – aangelegd. En in 1809 werd de Dijk van Oirschot naar Eindhoven publiek aanbesteed.

Van de andere kant ontstond er langzamerhand armoede. Niet alleen bij de gemeente, maar ook bij veel bewoners. Een gevolg was: kleine criminaliteit, vooral in het hout- en ander natuurbestand, waarop ons bestuur antwoordde met allerlei verboden op dat gebied, zoals:

- 1807 Wie met enig snijdend voorwerp in wallen, bossen of velden bevonden wordt en betrappt wordt op het benadelen van enig houtgewas van iemand anders (zonder persoonlijke permissie) kan voor 8 dagen te water en te brood worden gezet.
- Verboden het klimmen met klimsporen in eikenbomen om eikels te plukken. Boete; f 3.- Niet kunnende betalen: dan 3 dagen gijzeling. Zelfs eikels rapen op andermans grond was alleen toegestaan met schriftelijke permissie van de eigenaar.
- Ook verboden schapen te hoeden in jong schot en houtplantsoenen, op andermans erven en voorhoofden. Voorhoofden zijn stroken

grond die lagen en liggen tussen percelen van particulieren en de openbare wegen. Van oudsher waren die in bezit van de gemeente, maar geleidelijk aan heeft de gemeente die verkocht aan de aangrenzende particulieren. In Oirschot komen ze nog maar sporadisch voor, beplant met struiken.

- Wat men wel mocht doen op het platteland van Oirschot, wat zelfs aangemoedigd werd door het geven van een premie, was het vangen van mollen. Waarschijnlijk heerste er een mollenplaag in 1808. Een gevangen mol, gaaf van lijf en leden, getoond aan J. Roche in Best of aan J. Scheepens in Oirschot, leverde 4 duiten op. De Oirschotse overheid kende vermoedelijk haar pappenheimers wel, want Roche en Scheepens moesten er dan 1 poot afsnijden, zodat de gevangen mol niet voor de 2de keer getoond kon worden.

Het in het leven roepen van een nieuwe functie in Oirschot in 1808 zou ook best het gevolg kunnen zijn van die kleine criminaliteit in hout- en groenbestand, n.l. de functie van garde champêtre; oftewel veldwachter. In Frankrijk was deze functie al ingesteld bij de wet van 6-10-1791, ten einde het platteland beter te beschermen. Om diefstallen van vee, veldvruchten, ooft enz. tegen te gaan. In 1806 werd die functie in ons land ingesteld, maar pas in 1808 werd ene C. Meeuwis als eerste Oirschotse veldwachter benoemd, in 1811 gevolgd door Lambert Schuuring.

En toen werd het 1809, het jaar waarin Lodewijk Napoleon een rondgang maakte door Brabant. Hierbij deed hij ook Oirschot aan. Op maandag 17 april trok hij vanaf Eindhoven, over Woensel en Oirschot naar Tilburg. De voorbereidingen die dit bezoek voor Oirschot vergde, heb ik al ooit uitgebreid beschreven in een artikel van Van den Herd. (12de jaargang no 3). Dat bezoek kreeg nog een staartje voor onze schout Lemmens. Het Israëlich genootschap had immers al enkele malen aan ons dorpsbestuur het verzoek gericht om de weekmarkt te verzetten van zaterdag naar vrijdag, vanwege de viering van de sabbat op zaterdag en aan dat verzoek had het gemeentebestuur nog steeds niet voldaan. Dat was Lodewijk Napoleon – die meermalen verklaarde dat niet alleen alle burgers, maar ook

alle godsdiensten gelijk waren voor de wet – ter ore gekomen. Op 30 april kwam er per brief een verordening binnen dat de schout van Oirschot daarom tijdelijk geschorst werd. Dat hielp, want al vlug werd van de pui van het raadhuis afgekondigd dat de weekmarkt voortaan op vrijdag gehouden zou worden.

Eind 1809 werd Lodewijk Napoleon teruggeroepen naar Frankrijk om bij zijn broer op het matje te komen, omdat hij te weinig werkte aan de wensen van Napoleon en meer aan de wensen van de Hollanders. Lodewijk moest meteen het gebied beneden de rivieren afstaan aan Frankrijk (zodoende werd Brabant al in 1809 ingelijfd bij Frankrijk). Er kwamen veel meer Franse legertroepen in ons land en verschillende Franse wetten die Lodewijk Napoleon niet streng doorgevoerd had, werden nu wel doorgevoerd. Terug in ons land, deed Lodewijk Napoleon in juli 1810 afstand van de troon en werd de rest van ons land ook bij Frankrijk ingelijfd.

1810-1813. Bevrijders worden bezetters.

Zoals wel bekend, werd na de inlijving de bestuursinrichting van ons land helemaal op Franse leest geschoeid. Ons land werd verdeeld in departementen, die weer in arrondissementen en de arrondissementen werden weer onderverdeeld in kantons. Oirschot werd hoofdstad van zo'n kanton, dat bestond uit enkele regiogemeenten (communes). Aan het hoofd van een commune kwam een maire. In Oirschot werd Jan Steyvers in die functie benoemd. Daarbij was het de bedoeling dat Frans de voertaal werd, de overheidsadministratie moest in het Frans. Vanaf november 1810 zijn dan ook de Oirschotse gemeenteraadsverslagen in het Frans geschreven. Dat dat voor onze secretaris niet van een leien dakje ging, is wel te merken. De verslagen werden steeds korter, om tenslotte helemaal op te houden. Zelfs het onderwijs zou men graag in het Frans gewild hebben. Maar daar zullen onze Oirschotse schoolmeesters zich niet aan gewaagd hebben. Zij hadden het al moeilijk genoeg met het Nederlands. De nieuwe Spooronkse meester P. Somers kreeg in 1813 zijn benoemingsakte in het Frans geschreven. Ik vraag me af of hij het zelf heeft kunnen lezen.

In 1811 werd ook het rechtspraakwezen op zijn Frans ingesteld. Elk kanton kreeg een vrederechter, voorloper van de latere kantonrechter. Arnoldus Lemmens werd onze eerste vrederechter.

In Brabant was men bang geweest dat de Fransen bij de inlijving het hele ambtenarenapparaat zouden overnemen. In februari 1810 al was er een waarschuwing en verzoek bij de Oirschotse gemeenteambtenaren binnen gekomen om vooral op hun post te blijven

en door te gaan met de uitoefening van hun functie. Ze moesten zich blijven beschouwen als Hollandse ambtenaren die aan de eed van de koning gebonden waren. Alleen als er geweld gebruikt werd, zou dit een reden zijn om hun post te verlaten.

Vanaf de inlijving begon Oirschot nog meer de nadelen van de Franse overheersing te voelen. Er waren weer meer legereenheden in en rond Oirschot, die onderhouden moesten worden. In Oirschot was het 13de regiment jagers gecantoneerd (ingekwartierd) en Den Bosch was een garnizoensstad, waar Franse magazijnen voor het Franse leger waren gevestigd en die moesten regelmatig bijgevuld worden.

In de sprokkelmaand van 1810 moet Oirschot bijvoorbeeld in Den Bosch leveren: 100 zakken tarwemeel, 1200 pond zout, 22 karren gekloofd hout. Verder runderen, tarwe, haver, 20.000 ld. ‘hooy’ en 10.000 ld. ‘strooy’ (Terwijl er niet meer aan hooy en strooy te komen was.).

In maart en april moest er weer veel geleverd worden: o.a. 6000 takkenbossen, 12 karren gekloofd hout, 11 zakken tarwe en 36 zakken haver. In april nog eens 6 karren gekloofd hout en ga zo maar door. Het ging zelfs zover dat er jenever geleverd moest worden.

Geen wonder dat de Fransen hun krediet dat ze in het begin toch hadden, begonnen te verliezen en dat men bij het gemeentebestuur begon te klagen over de vele verzoeken en onkosten. Daarom ook begon men – door de omstandigheden gedwongen – in Oirschot alle bomen die gemist konden worden publiek en voor alleman te verkopen voor contant geld. De raadsleden werden er op uitgestuurd om te onderzoeken waar geschikte opgaande bomen stonden om te verkopen en/of te kappen. Er werd zoveel gekapt, te veel om op te noemen. Er vond beslist een kaalslag plaats.

Zomaar een greep:

Op het Sonderen, in de Elsink, in de Heerenbeekse Steeg, op het Schoom, in Laag-Aarle, Hedel, op de Sonse Dijk enz. enz. Zelfs enkele lindebomen op de markt moesten er aan geloven. Welke wel ontkwamen aan de kaalslag waren 152 eikenbomen, staande langs de pad lopende voorbij Bijsterveld, vanaf de Vrijheid Oirschot tot aan de Duivendries. (De Duivendries is vermoedelijk de wei aan de Montfortlaan, gelegen tussen de voortuin en het kerkhof van de Montfortanen. In mijn jeugd stond daar nog een hele grote duiventil.) De Vrouwe van Oirschot had waarschijnlijk in 1910 de bui al zien hangen. Toen immers had ze een verzoek ingediend bij de gemeente om de bomen te mogen kopen en zo lang te mogen laten staan als zij wilde. Voor f 460.- werd zij de eigenares.

Een tweede manier om aan geld te komen, was turf verkopen aan particulieren. Voorwaarden waren wel dat men binnen twee jaar de turf gestoken moest hebben en dat er contant betaald moest worden.

Enkele gebieden waar turf te koop was: Aan de kapel, op Banisveld tot aan het Scheitend, in de Dunschaaf (op de grens met Lennisheuvel), het Bests Broek, het Ravensbroek, op het Schoom, de Grote Vering enz.

In oktober 1812 stond er weer een verzoek van de 3 gehuchten Aarle, Naastenbest en Verrebest om afscheiding van Oirschot op de agenda van de raadsvergadering. Dat ons gemeentebestuur daar nog steeds niet voor te porren was, zal duidelijk zijn. Als redenen voerde men aan:

- Dat het misnoegen zal veroorzaken bij verscheidene bewoners van beide kanten.
- Dat de gemeente de laatste tijd veel geld gestoken heeft aan het verbeteren van de leefomgeving door het planten van veel groen, waarvan Best dadelijk alleen de vruchten zal plukken
- Er zullen problemen ontstaan bij de verdeling van het grondgebied.
- Men is bang dat er ook problemen ontstaan omdat een afscheiding een precedent zal scheppen voor andere gebieden.

Tenslotte

Tussen alle mededelingen en besluiten door staat er in de verslagen van de dorpsvergaderingen in mei 1807 een opvallend bericht, dat me intrigeert.

De schout had namelijk op 1 mei te kennen gegeven dat er in den turfschop van Hendrik van Roosmalen een mannelijk kind, naar gissing 2 a 3 weken oud, was gevonden. In de vergadering werd besloten een premie uit te loven aan degene die de vader wist aan te wijzen, zodanig dat hij in handen van de justitie weet te geraken en van het feit overtuigd worde, en hiervan advertentie in de Koninklijke en Bossche Courant te doen.

Misschien heeft dit niets met de Fransen te maken, maar het is een feit dat, in tijden en gebieden waar vreemde soldaten gelegerd waren, het regelmatig voorkwam dat vrouwen ongewild en in het geheim zwanger waren. Wat zou er met dat kind gebeurd zijn? Was zoeken naar de vader toentertijd - vóór het bekend zijn met DNA - niet zoeken naar een speld in de hooiberg? Kon men niet beter eerst de moeder zoeken?

Op 13 oktober 1813 vond de Volkerenslag bij Leipzig plaats, die de nederlaag inluidde voor Napoleon en het Franse leger. In de loop van november begonnen de Franse legers zich uit verscheidene Nederlandse steden terug te trekken.

Op 30 november 1813 – 200 jaar geleden - landde de zoon van onze laatste stadhouder Willem V vanuit Engeland in Scheveningen. Hij – Willem Frederik - werd enthousiast ontvangen en vervolgens werd ons land het Koninkrijk der Nederlanden onder koning Willem 1.

Cl. Van Esch-van Hout

MAZELEN

In de beginjaren 1900 heerste in Nederland een mazelenepidemie. In 1907 zijn in Oirschot 113 mensen overleden, waarvan 49 kinderen onder de 12 jaar. Alleen al in de maanden november en december overleden er 38.

Uit het gezin van Kees en Allegonda Erven uit Spoorдонk zijn destijds tien kinderen voor hun 10e levensjaar overleden, waarvan zeven in november/december 1907. De buurlui (v.d. Heuvel en v. Krieken) gingen soms dag na dag aangifte doen op het gemeentehuis. Drie van hun dertien kinderen zijn er over gebleven.

Bert Smits

Mazelen.

In de afgelopen week heeft de kinderviektete (mazelen) die in de gemeente Oirschot zoo vreeselijk heerscht, weder 12 slachtoffers geischt. Het gezin van den landbouwer C. Erven werden een viertal kinderen door den dood ontnomen, terwijl zijn andere drie kinderen en zachtgenote nog in gevaar verkeeren.

(bron: De Tijd, Godsdienstig Staatkundig Dagblad, 25-11-1907)

NA DE BEVRIJDING

Op vier en twintig oktober 1944 werd Oirschot bevrijd. Vele inwoners werden echter in Spoordonk bevrijd, omdat zij waren geëvacueerd in dat kerkdorp. Over heel Oirschot waren de inwoners verspreid, maar ook in de Beerzen, Moergestel, Oisterwijk en in de buitenwijken.

In september 1944 moesten de inwoners tussen het kanaal en de markt hun woningen verlaten, later werd het gebied uitgebreid tot de gehele kom. Zelfs de zusters Karmelietessen konden er niet aan ontkomen. Wij hadden thuis een gewelfde kelder en doken daar onder. We sliepen daar en als er niet geschoten werd op de toren waren wij gewoon in huis.

Op 3 oktober werd de kerk vanuit de Beerzen in brand geschoten en kwamen verschillende mensen vanuit de buitenwijken naar de markt. Ook o.a. pastoor de Vries en enkele paters stonden voor onze woning (thans woning Odulpusstraat 3 aan de markt) en konden alles goed zien. Maar de Duitsers zagen ons ook en de dag na de brand moesten ook wij vertrekken (Broekstraat Spoordonk). Deze gegevens voor wat de inleiding betreft. In andere geschriften kunt u meer over de evacuatie en de bevrijding lezen.

Natuurlijk zijn er ook in Oirschot, net als in andere gemeenten, trieste gevallen bekend die met de oorlog in verband kunnen worden gebracht. Wat gebeurde er direct vóór de Oirschotse bevrijding met betrekking tot de oorlog? Twee voorvallen vertel ik in chronologische volgorde.

Oirschot had, zoals in vele plaatsen, een verzetsgroep die verschillende opdrachten uitvoerde waarbij natuurlijk bijzondere geheimhouding verplicht was. Inmenging van wie dan ook kon niet worden geduld. Ik heb later met diverse personen verschillende gesprekken gevoerd over de oorlogssituaties, omdat ik daar zeer in geïnteresseerd was en ben. Twee personen vertelden mij, los van elkaar, het volgende verhaal.

Ook Oirschot had een hechte verzetsgroep en moest die groep worden uitgebreid, dan werd de betrokkene zeer goed gescreend. Toch was het iemand gelukt in de groep te infiltreren, maar er kon tijdig worden ingegrepen. Voorkomen moest worden dat de persoon anderen kon verraden met alle gevolgen van dien. De persoon werd verteld dat hij over de grens zou worden gesmokkeld. Het was een gevaarlijke route en daarom vonden zij het beter dat hij, als katholiek, eerst maar zou biechten. Hierna zijn zij vertrokken en op 16 september 1944, 's avonds om 23.00 uur, werd X (ik zal hem zo noemen) tijdens de wandeling geliquideerd.

Na de bevrijding werd hiervan, via een verzetsman, kennis gegeven aan de burgerlijke stand in Oirschot. Zij vermeldt dat alle leden van de verzetsgroep Oirschot inmiddels zijn overleden.

Bij de bevrijding van Oirschot was het gezin van Jan Vlemminx, wonende op de hoek Rijkessluisstraat/Beines strûtje (thans Dr. van Wamelstraat) niet op de hoogte waar hun zoon verbleef. Er werd wel rekening mee gehouden dat Bernard, oud 20 jaar, leerling aan de kweekschool voor onderwijzers in Eindhoven, tijdens werkzaamheden voor een ondergrondse groep door de Duitsers zou kunnen zijn gevangen genomen. Het was erger. Vanuit de gemeente Boxtel ontving de gemeente Oirschot op 19 februari 1946 bericht dat Bernardus Martinus Petrus Arnoldus Vlemminx op 2 oktober 1944 in Boxtel was overleden. Hij was gevonden en aan de hand van het persoonsbewijs dat op zijn lichaam werd aangetroffen en bij de burgerlijke stand in Oirschot werd ingeleverd, was vastgesteld dat de gevonden persoon Bernard was.

Aan het boek 'Beelden uit de bezettingsjaren-Boxtel 1940-1944', door Gied Segers geschreven, ontleen ik het volgende:

De gevechtlijn lag in onze omgeving omstreeks september/oktober 1944 ongeveer ter hoogte van de lijn Schijndel, Olland, Best.

Voor sommigen was de verleiding groot om zich door de gevechtlijn heen naar bevrijd gebied te begeven. Deze 'line-crossers' maakten hiervan gebruik om inlichtingen en berichten door te geven aan de geallieerden.

Bernard had zich aangesloten bij de PAN (Partisanen Actie Nederland), een uitsluitend in Eindhoven en omgeving opererende verzetsorganisatie, en hij deed hiervoor illegaal werk. Waarschijnlijk had hij zich aangesloten via de kweekschool.

Bernard leerde in die tijd Pieter van Boven kennen, een onderduiker afkomstig uit Rotterdam. Deze persoon ging met Bernard mee om voor de commandant van de PAN een bericht door de Duitse linies naar het op 17 (moet zijn 18) september 1944 bevrijde Eindhoven te brengen.

Waarschijnlijk zijn zij op 1 oktober 1944 vanuit Oirschot naar Boxtel vertrokken. Tegen de avond werden beiden in het buurtschap Langenberg onder Boxtel door een Duitse patrouille aangehouden. Na hun arrestatie werden zij overgebracht naar de herberg van de familie Van Maaren aan de Schijndelsedijk, waar overste Jungwirth van de 59e Infanteriedivisie hen standrechtelijk ter dood veroordeelde. Beiden werden gefusilleerd.

De op de Langenberg wonende landbouwer J. van Kempen vond op 2 oktober nabij zijn woning het inderhaast met een laag zand bedekte dode lichaam van Pieter van Boven met een schotwond in zijn hoofd. Op het lichaam werd zijn persoonsbewijs aangetroffen. Daar een aantal gegevens op zijn (kennelijk valse) persoonsbewijs voorkwamen, kon in eerste instantie geen contact met zijn familie worden gelegd en werd zijn lichaam begraven op de begraafplaats van de St. Petrus Parochie.

Op 5 april 1945 trof landbouwer A. van Hal in een sloot op de Langenberg de stoffelijke resten van Bernard aan. Op zijn lichaam bevond zich zijn persoonsbewijs. Eerst toen kwam vast te staan dat op 1 oktober 1944 twee personen waren doodgeschoten. Zowel landbouwer Van Kempen als omwonende hadden op 1 oktober twee schoten gehoord. Op genoemde dag was hij, Van Kempen, na het horen van de schoten naar buiten gegaan maar werd hij door twee Duitsers met getrokken pistool tegengehouden, die hem het bevel gaven naar binnen te gaan.

Over de juiste toedracht van arrestatie, de terdoodveroordeling en de fusillering is weinig bekend. In de officiële akte van de burgerlijke

stand in Oirschot wordt als datum van overlijden 2 oktober 1944 genoemd, terwijl in het boek als datum 1 oktober wordt vermeld. Hierna drie aangelegenheden van na de bevrijding.

Op 14 februari 1946 gebeurde er om 16.45 uur een vreselijk ongeluk. Op de hei werden explosieven aangetroffen, zijnde niet ontplofte bommen, die door de gealarmeerde 'Explosieve- en opruimingsdienst' zouden worden verwijderd. Zes leden van deze dienst zouden deze klus klaren, maar tijdens hun werkzaamheden ging er iets mis en ontplofte de boel. Wat er mis is gegaan, zullen we nooit weten. De aangiften van overlijden werden gedaan op 15 februari door J.Th.L. de Hair, colonneleider, wonende te Helmond en M. Aalbrecht, beroepsonderofficier, wonende te Arnhem. Bij het ongeluk kwamen om: Van den Berg, Willem F. gehuwd met Gerdina van der Laar, geboren te Schiedam en wonende te 's-Gravenhage, oud 51 jaren; De Bie, Franciscus A., gehuwd met Henrica M. van Dooren, geboren en wonende te Helmond, oud 37 jaren; Kuypers, Johannes H.C., gehuwd met Maria van Sleuwen, geboren en wonende te Helmond, oud 43 jaren; Van Leuken, Franciscus, gehuwd met Helena W.F. van Tilburg, geboren te Veghel en wonende te Helmond, oud 51 jaren; Veldhuijzen, Cornelis J, gehuwd met Janna van Driel, geboren te Bleiswijk en wonende te Soest, oud 37 jaren; Waanders, Marinus, ongehuwd, geboren en wonende te Rijssen, oud 24 jaren.

Op zaterdag 13 april 1946 hoorde ik een geweldige knal op de markt en door de grote stofontwikkeling dacht ik dat bij de kerk een bom ontploft zou zijn. Nadat bij de brand van de kerk de toren was ingestort, zal het duidelijk zijn dat de toren rondom in zijn eigen puin stond. Op een of andere manier moet daar een projectiel terecht zijn gekomen. Bekend is wel dat na de bevrijding steeds vrachtauto's op de markt stonden met daarin gevonden explosieven die naar elders vervoerd werden. Mogelijk is op een of andere manier een projectiel bij het puin terecht gekomen. Eindhovenenaar Leendert A. Luijk, oud 12 jaren, was op de markt en is in aanraking gekomen met een of ander projectiel met gevolg dat hij uiteen werd gereten en zijn begeleidende vriendjes met de schrik vrijkwamen (16.30 uur). Ik kwam erbij en zag het zeer verminkte lichaam. Ben direct omgedraaid en

kwam Harry Kuijpers tegen, die lid (voorzitter?) was van de EHBO. Ik heb hem de plaats van het onheil aangewezen en ben naar huis gegaan.

Jaren na de oorlog was een militaire opruimingsploeg op de hei in Oirschot actief en heeft toen vele honderden bommen en mijnen onschadelijk gemaakt. Spelende kinderen bleken voorkeur te hebben voor deze gevaarlijke terreinen.

Een dag na het afschuwelijke ongeluk op de markt in Oirschot kwam op zondag 14 april Johannes A. de Kleuver, uit Eindhoven, oud 15 jaren om elf uur om, op de hei in Oirschot. Zijn broertje en twee vriendjes werden ernstig gewond. De officiële akten op bovengenoemde voorvallen betrekking hebbende zijn in mijn bezit.

Sjef Smetsers.

HET VERLEDEN HERRIJST IN MEGEN EN RAVENSTEIN

Daar sta ik dan in de donkere kleine kapel van het heilig Bruurke. Links en rechts branden kaarsjes en in het schemerdonker ligt een stenen beeld van een oude man in een grijze pij. Er steken kleine witte briefjes tussen zijn vingers. Zal ik er eentje tussenuit pakken of schend ik dan iemands onbegrensd vertrouwen in deze heilige uit vervlogen tijden?

In 1950 is broeder Everardus Witte, want zo heette dit paterke, overleden nadat hij 30 jaar trouw dienst had gedaan als portier van het Franciscaner klooster in Megen. Iedereen die een luisterend oor en steun zocht, kon bij hem terecht, ook de allerarmsten. En het verhaal gaat dat een wens aan het heilig Bruurke menigmaal werd ingewilligd. Het had er alle schijn van dat zijn voorspraak en vertrouwen op Jesus hart niet vergeefs was.

Het is nog maar goed zestig jaar geleden, ik zal een kleuter zijn geweest, dat het paterke stierf. Ik woonde toen in Berghem, een steenworp van Megen af. In mijn tienerjaren ging ik daar wel eens in de

Maas zwemmen of stak er met de pont de rivier over. Van broeder Everardus heb ik vroeger nooit iets gehoord. En ook niet van de legendarische arts Baptist die in dezelfde tijd in het stadje woonde en waarvan nu, op de Koolmarkt aldaar, een bronzen beeld staat te pronken. Een mooi pleintje trouwens, met tegenover het beeld het oude doktershuis waar zowaar ook nu nog een huisarts praktijk houdt.

Dokter Baptist, oftewel de kwartjesdokter, had het hart op de goede plaats. Hij vroeg maar weinig voor zijn diensten en als iemand erg krap zat dan liet hij zelfs wel eens wat geld achter. Of hij gaf een worst of een riblap cadeau, die hij na de slacht van de boeren uit het dorp had gekregen. Die kon hij toch niet allemaal op en die arme stumpers konden het goed gebruiken. Daar hebben wij nu de voedselbank voor, van iemand persoonlijk iets aannemen vinden wij lastig, we houden het liever anoniem. Vroeger hadden ze daar minder problemen mee, in die kleine gemeenschappen kende iedereen elkaar en ze wisten toch wel hoe de vlag erbij hing.

Het klooster van de Franciscanen ligt nog steeds te sluimeren in het groen. Het is een eenvoudig gebouw in Zuid-Nederlandse laat-barok stijl. In 1645 arriveerden de minderbroeders in Megen en startte men met de bouw van het klooster. Het duurde even voordat het er stond. Niet omdat de broeders lui waren, er was genoeg te doen. Ze werkten in en om het huis, stichtten een Latijnse school en gingen zelfs in de Franse tijd verkleed als marskramers met een reisaltaartje bij zich, de boerderijen en de kastelen af om er de sacramenten uit te delen. Als je nu de vredige tuin ziet, het Hof van Lof, zoals de Megenaren dat zo mooi noemen, dan kun je je niet voorstellen dat hier vroeger om het geloof gevochten is.

Vanaf 2000 voor Christus is het gebied rond de Maas al bewoond geweest. Er woonden Kelten op de oevers en ook de Romeinen hebben een tijd lang in Megen gehuisd. De naam van de plaats zou zelfs afgeleid zijn van het Romeinse woord magos, dat doorwaadbare plaats betekent.

Het is nog steeds goed toeven in Megen en de leden van de Heemkundekring vermaken zich dan ook opperbest op hun wandeling door dit oude stadje. Af en toe schalt er een lach als de gids smake-

lijk een anekdote vertelt. In restaurant ‘Op de Poort’, recht tegenover de imposante gevangenenpoort, klinkt tijdens de lunch op het zonnige terras dan ook een geanimeerd geroezemoes.

’s Middags gaat het naar Ravenstein, nog zo’n mooi oud Brabants stadje. Hoewel Brabants? Van de drie zaken die we van de charman- te Heemkunde gids moeten onthouden, is de eerste dat Ravenstein eeuwenlang een Duitse enclave is geweest. De plaats was bezit van de graaf van Kleef. Het tweede punt dat ze maakt, is dat Ravenstein om veiligheidsredenen gevestigd werd in een bocht van de Maas. Ja, we klagen nu wel over geweld, maar dat was er vroeger zeker niet minder. De hoge heren speelden voortdurend “landje pik” en dan hebben we het nog niet over al het gespuis dat over ’s heren wegen trok. Vandaar dat er zoveel versterkingen rondom allerlei plaatsten zijn gebouwd, zoals ook in dit stadje.

Veel is daar niet meer van te zien, maar soms wordt er onverwacht toch iets gevonden. Zoals door jurist Martin Jan van Mourik die in zijn achtertuin op een meterslang ondergronds gangenstelsel met gewelven stuitte. En jawel hoor, onze heemkundedame uit Ravenstein kent zowaar Dhr. van Mourik persoonlijk en zij kan ons wel zijn tuin laten zien. Hij staat ons al op te wachten en vertelt in geuren en kleuren over de machtige fortificaties van rond 1600 die hij eigenhandig heeft blootgelegd.

Het begint zachtjes te regenen maar de onvermoeibare gids troont ons nog door diverse straatjes met oude panden en vergeten stadmu- ren. En natuurlijk krijgen we het derde memorabele feit nog te ho- ren, namelijk dat Ravenstein haar naam dankt aan heer Walraven van Valkenburg, leenman van de hertog van Brabant, die aldaar een kasteel liet bouwen. En rondom dat kasteel is toen het stadje ge- groeid.

Op een halletje vluchten we voor de regen het Grand café in en we hebben nog net tijd voor een half glas bier. Dan staat daar de bus al weer voor de deur. En in de schemering rijden we terug naar Oir- schot, onze eigen heerlijkheid in de Brabantse Kempen.

Maria van Deutekom

EEN MOOIE STUIP

Vóórdat ik weer een artikel ga schrijven voor ons viermaandelijks blad denk ik: ‘wat vat ik nu bij zijn lurven’. Eigenlijk ben ik bezig met ‘wissewasjes’ en hoewel die pareltjes niet op zijn, doorbreek ik die litanie en pak ditmaal iets anders beet. Ik vond dat min of meer bij toeval.

Willem van Kollenburg schreef leuke puntgedichtjes in ons toenmalig weekblad. Aardige, rake toespelingen op wat actueel was. De tijd, dus ook de opvattingen, waren toen heel anders dan nu, maar daar moet je altijd doorheen kijken en rekening houden met je oordeel.

Willem leefde van 1901 tot 1962 en was getrouwd met Marie Jansen, die ergens van de Bovendorpen kwam. Zij hadden een kruidenierswinkel annex slijterij aan onze mèrt, zeg maar tegenover de kiosk. Dat ‘annex’ was niet zo hecht verbonden als dat woord uitdrukt, moest namelijk een aparte in-/uitgang hebben en niet direct verbonden zijn met de rest van het bedrijf.

Wat zij ook hadden? Een zoon, enigst kind wel te verstaan. Pieter was goed geleerd, zoals men zei (Meester in de Rechten) en was een echte Oirschotse mens. Is gemeenteraadslid geweest, zat in dit en sprak mee in dat. Ook iemand die bij het gewone volk vertoefde en voor ons dorp uitstekend op velerlei gebied ten beste sprak. Hij dronk graag ene pot bier als geziene gast in de stamineekes rond de mèrt. Met mate, dat wel.

Ik ga nu terug naar zijn ouders, speciaal naar zijn vader. Deze was eveneens een bekende man in ons dorp. Hij is postbode geweest, speelde klarinet bij Arti et Amicitie (toen gelukkig nog A èn A) en vanzelfsprekend bracht hij boodschappen rond voor het onderdeel ‘koloniale waren’. Met de fiets uiteraard met grote lederen tassen (géén Edah, géén Spar, géén C1000 erop). Goei stevig leer en degelijke hengsels bewerkt door Kees van Cuyck van de leermakerij achteraan in de Kanunnikensteeg.

Op zekere dag moest Willem een tunneke groene zeep wegbrengen naar iemand op de hei. Zo’n tunneke was zwaar en moeilijk hanteerbaar om op de fiets te vervoeren. Het was van blik en luchtdicht af

gesloten. Ge had er geen goei vat op. Willem had het gevaarte achter op de fiets onder een snelbinder gedaan, Zo'n rubber-bandje bleek niet afdoende, zou blijken. Hij was bij Termeer de Hooge Brug opgekomen met zijn vélo en kostbare lading. Over de brug en vervolgens naar beneden richting De Sas en Kee Fabrie. Op ongeveer het hoogste punt knapten de repen elastiek en rolde de koopwaar de dijk af richting het water. Willem verschoot en hoopte dat het gevaarte tot stilstand zou komen op het jaagpad. Eigenlijk was dat een tussenstation voor de hele diepe afdaling, op dat pad liep het paard dat een schuit voorttrok; trouwens ooit was het de schipper zelf die in de strengen om zijn lijf het werk deed en af en toe zijn vrouw. Dit noemde men togeren. Wie kent dat werkwoord nog? Er was dan geen geld voor een motor. De hoop van Willem op redding was ijdel. Het kostbare, degelijk verpakte poetsgoed rolde steeds verder de diepte in, stuiterde op de beschoeiing met balk en keien vlak aan de waterkant en vloog na die opdonder met een fraaie boog het diepe kanaalwater in. Een weekgeld naar de mallemoer. Een pijnlijk geval; zo'n schitterende gril had de kruidenier nog nooit meegemaakt. Heel erg was dat Willem het thuis moest opbiechten. Zoals Willem zijn karakter was: op een grappige manier bekende hij: "Mariej, wat heb je het liefst: dat ik in het kanaal lig of het tunneke". "Daar hoef ik niet over na te denken" was het antwoord, "'t tunneke natuurlijk". "Ja", zei Willem, "dan hedde oewe zin".

Wat Willem ook graag deed? Als ik zeg 'rijmelarijen' dan doe ik hem veel te kort. Nee, hij deed geestige, eenvoudige, korte Oirschotse verswoorden in elkaar verstrengelen. Mooi van klank en op maat. Ik kan veel meer vertellen maar moet stoppen voor Driekske van 't Legend (red.: het pseudoniem waaronder Willem publiceerde), voor de gedichtjes. Eén ding wil ik meegeven aan onze leden, omdat velen die muursteen nooit gezien hebben, alhoewel men er met zijn neus bovenop stond. Op ongeveer een halve meter, bij het gedoentje van Willem en Marieje zit een ingemetselde steen van 1851 met de naam E. Wertenbroek. Ik zou er graag over vertellen, maar ik moet mij inhouden.

Ik stap op het rijtuig naar het poëzie-land van Driekske en laat jullie glimlachen om zijn mooie ‘vondsten’. Zet je schrap!

1. Volledige vergunning.

Dur wordt wel us gezeed:
Ut kan dooie of ’t kan vrieze.
Als ik ’t vur ’t zegge haj
Laot ik ze nog wè nieze.

2. Hoe bestao gut?

Kees at drie borde ertesoepp
Daorbè nog un struif of drie.
Toen zee ie: “’k Weet nie wèk aon mun maog heb,
Mèr ut ete smakt me nie”.

3. Flaauw...

Ondanks alle ongemakke
Blèf ik toch de vaaste trouw.
Wel verlang ik naor de Paose
Want ik wor jandaries flaauw.

4. Spèt

“Vruuger zinde altèd, Jan,
Dè ge me van liefde op waot ete”.
“Jè, Keeke, Ik hè nog altèd spèt
Dèk dè toen hè vergete!”

5. Iedere keer.....

“Toe Bert,” zin Dien un bietje driftig,
“Skeer oe eige na us vlug”.
“Dè doek nie mèr” zin Bert heel kalm,
“Hij komt toch iedere keer wèr terug”.

6. Een zonne

Ut leve hier op aard
Dè was een zonne
Als we twellef maonde lang
Nie roddele konnen!

7. Kort gekreun

“Daor zit ik na”, zi Jan de Krom,
“Mi mun gebakke pere.
Ik ha van Gijs Bonk geld tegoed
En na is ie emigrere”.

8. Toch gebruike....

Ik kocht me 'n zwembroek van de zomer
Mèr ut zunneke bleef zoek;
Gin nood, want deze winter
Gebruik ik ze vur onderbroek.

9. Atoombom

Snotvurderrie wè un weer toch.
Witte wè mennen buurman zi,
Mèr ik kost haost nie geleuve:
Det aon dun atoombom li!

10 Bleij.....?

Ik kreeg van Sinterklaos un briefke.
Ut kwam nog mi de leste post.
‘Ik ben vertrokken, Driekske’, schreef ie.
En ikke bleij; ut ha zat gekost.

11. Gevraagd:

Omroeper mi 'n stem ès un gong,
Tevens mèrtmiester, dèè nie zoe floauw.
Ons Mie die zin al tegen men:
“Zeg Driek, dè is iet vur oauw”.
Ik zeg: “Nee Mie, dè doe ik nie.
Dèè iet, dèk net nie wil.
Es get is dint, want oauwe mond,
Die stoj hast nooit niet stil!”

12. De zeje

Dè de wereld na zoe rot is,
Witte waor dè na in zit?
Kèk, dur wordt teveul gekankerd
En te wennig wordt ur gebid!

13. Kerstgedachte

Woningnood en woningschaarste,
Ge ziet en heurt ut overal;
Mèr och, ut Kiendje wier gebore
In unnen kauwen bestental.

14. Afgedankt

Mun kerstbumke, vol licht en pracht
Beleefde wèr zoen skon daage.
Mèr giestere laag utzelfde ding
Op onze vuilniswage.

15 Tot slot:

Als tegenvoeter geef ik de weergade (vroeger zei men: de weergaoi)

‘Luster us, Driekske van ’t Legènd,
Oe gekreun is veuls te kort.
Tis allemaol wel goed gemènd
Mèr oe lezers kunnen er nie mi vort.

Kunde ze nie iet langer skrève
Want dun tèd, daor ligget nie aon.
Zo meej en dan is wè meer kève
Want dè is toch zoe mirakels skon.

En iedereen heurt oe gère kreune
Mèr ik roep: “Ist naauw al gedaon.
Ik zoi zo zegge, goij is aon’t dreunen
Zoi dè in’t neije jaor nie gaon?”

Driekske-lezer.

5 augustus 2013, feestdag O.L.Vrouw ter Sneeuw!!

Theo van de Loo, de Oude.

SCHOLASTICAAT (3)

Het tweede jaar

Na de vakantie begon voor ons de tweede filo. Pater Polder werd de prof die moest proberen van ons filosofen te maken. Hij gaf de lessen in het Latijn en als we iets wilden vragen, probeerden we natuurlijk in het Nederlands. Steevast was zijn onderbreking: “Dic latine” (Zeg het in het Latijn). Het waren niet de boeiendste uren. Pater Polder droeg een bril met dikke glazen, waardoor zijn ogen nogal uitpuilden. Hij vertelde soms wel eens een sterk verhaal en dan was de vraag van frater Wiel Knibbeler: “en u grote ogen opzetten, Pater?” Pater Gundry, de Engelse Deen, kreeg de opdracht Kerkgeschiedenis te geven aan beide filoklassen. Hij legde meteen het dikke boek van Alberts opzij en schafte een cursus aan, die op de middelbare scholen gegeven werd. Zelf was hij bezig aan een vertaling van de geschiedenis van Lourdes, geschreven door een Deense schrijver, waarvan ik de naam vergeten ben. Zijn Nederlands was wel zo gaaf en zo verrassend dat we volop genoten als hij af en toe voorlas uit zijn werk.

Van Pater Kaptein kregen we inleiding in de H.Schrift. Zijn lessen waren gestencild. Zijn zuinigheid en natuurlijk ook de noodzaak om het kalm aan te doen, we waren arm, dwongen hem om de stencils zo lang mogelijk te gebruiken. Er waren toen nog van die inktknoei apparaten, die moeilijk te bedienen waren. De stencils waren zo vaak gebruikt dat alle o's en e's ronde gaatjes geworden waren en de tekst soms tot een raadsel maakten. Op andere plaatsen was de inkt zo slecht verdeeld dat je de heel dunne letters moest overtrekken om te weten wat er stond. Ten hemelschreiende primitiviteit. Maar wat wilde je in die tijd!

Ik durf niet meer te zeggen of ik de lessen wel of niet interessant vond, maar achteraf beschouwd vraag ik me af of ze ons die vorming in de Schrift mee gegeven hebben die toch voor onze praktijk nodig was.

Heiligverklaring stichter

Op 20 juli 1947 werd Louis Marie Grignion de Montfort in Rome door Paus Pius XII heilig verklaard. Heel vroeg in de morgen konden we de radio-uitzending vanuit het Vaticaan vrij goed volgen. In de namiddag had een eenvoudige plechtigheid plaats op de St. Janshei.

Onder leiding van Pater Weerts was oud-aannemer Bullens bezig met een Montfortkapelletje te bouwen. Het was half af en hij zou de 'eerste steen' metselen. Provisorisch werd een voorstelling van Montfort aangebracht en gezegend. Pater Weerts was heel ontroerd toen hij de oude Bullens bedankte en de scholastieken die hem hielpen bij de bouw. Heel ondeugend dankte hij ook Hitler die voor de stenen, resten van Duitse bunkers, gezorgd had.

De feesten rond de heiligverklaring zouden gehouden worden van 7 tot en met 15 augustus 1947. Ze werden al maanden van te voren voorbereid. De lesrooster werd terdege ingekrompen, examens vervroegd. Er werd veel tijd besteed aan wetenschappelijk en praktisch werk. Er moest een tentoonstelling samengesteld worden over Montfort en zijn werken. Ik werd ingedeeld bij de werkgroep tentoonstelling. We zochten alles bij elkaar dat met onze Stichter te maken had. Er werden bijvoorbeeld alle vertalingen van de Ware Godsvrucht en het Gouden Boek, de levensbeschrijvingen en andere werken verzameld. Daarvoor moesten andere provincies aangeschreven worden. Tekeningen en schilderijen, alles wat maar betrekking had op Montfort werd bijeen gebracht. Een groep rond Pater Hermans was al maanden bezig met de werken van Montfort te lezen en op fiches te zetten. Dit zou een heel voornaam werk worden ten bate van ook andere provincies van de Montfortanen. Ik heb later eigenlijk nooit meer gezien of gehoord dat er iets mee gedaan is. Vergeet niet dat de computer er nog niet was en het dus een pokkenwerk geweest is waar heel veel uren van veel fraters in gingen zitten.

Via Pap werd Winand Grootjans, de etaleur van Ons Dagelijks Brood, ingeschakeld. Hij hielp ons om de tentoonstellingsruimte aan te kleden en heel smaakvolle tafels te formeren van lege waspoeder-tonnen bekleed met gekleurd ribkarton.

Alles werd zo opgesteld dat er een chronologische volgorde werd aangehouden waardoor je een goed overzicht kreeg van de ontwikkeling van het Montfortaans erfgoed.

Het was een supergezellige tijd. Er was zoveel te doen. De tuinlieden zorgden voor een zeer hoogstaande versiering van het huis, met als middelpunt een raamgroot schilderij van de hand van Pater Willem Reinders. Het was een copie van het grote schilderij van Montfort, dat bij de heiligverklaring tegen de St. Pieter hing. De schilder was een zekere professor Calimberti. Heel het raam boven de voordeur was ermee bedekt. Pater van Benthem schreef een toneelstuk over Montfort en Marie Louise, de eerste Dochter der Wijsheid. De toneelmeesters, waar ik ook deel van uitmaakte, bouwden in de studie-zaal een podium en schilderden de decors. Heel boeiend werk.

Laat me de muziek niet vergeten. Schola, Symphonie en Soos moesten goed voor de dag komen. Er werden jonge paters, goede zangers, van elders “binnen gevlogen”, te weten Aad van Zwieten, Jan Jansen uit Rotselaer, Oberndorff en misschien nog de een of ander en een vakorganist, Dhr. Paaymans uit Tilburg werd aangetrokken. Het nieuwe orgel werd door hem bespeeld en ook ingespeeld tijdens de plechtige inzegening.

Om historisch verantwoord te kunnen melden ga ik nu matig gebruik maken van de Kronieken van Oirschot, door onze provinciearchivaris gebundeld en verder verzorgd. Ik zal er de belangrijkste feiten uit putten zonder te vervallen in het registreren van alles wat te vinden is over de programma's van de feestweek.

Feestweek Oirschot

In augustus was de feestweek in Oirschot, om precies te zijn van 7 tot en met 15. In de middag van de 7e werd de week ingezet met de opening van de tentoonstelling, die onder leiding van de nieuwe Overste, Pater Kaptein, gegroeid was tot een mooie verzameling. De eerste dag van de feestweek zou bestaan uit een dag van bezinning op de figuur van de nieuwe heilige. Plechtige Hoogmis, lezingen en bijeenkomsten, die het grote licht lieten schijnen op de Heilige Louis Marie de Montfort. Het was met een grote voldoening dat men hem nu zo mocht noemen.

De eerste dag was meer een viering in intieme kring met een plechtige hoogmis en een feestzitting met veel muziek en feestrede door Pater Rein Dijker. De dag daarna was gewijd aan de overledenen en in de namiddag mochten we onze ouders ontvangen. Van degenen die niet meer zo rijk waren, was een broer of/en zus uitgenodigd. Van te voren waren verschillende confraters in de weer geweest om slaappleaatsen te organiseren in het dorp.

Een gezellige avond als voorbereiding op de ouderdag van 10 augustus, die volgens mij het toppunt was van alle dagen die nog moesten komen. De eenvoudige en gemoedelijke bisschop Bruls voelde zich helemaal thuis en maakte grote indruk door zijn gewoonheid.

En nu ga ik, met enige trots letterlijk citeren uit de kronieken: leut en ernst wisselden elkaar af op deze schone familieavond. De ouders waren ten zeerste geroerd door het hartelijke afscheidsword van frater Philip Bosmans.

De Heer Hustin, vader van frater Theo Hustin, vertolkte de dankbaarheid der families door een drievoudig ‘Dank’ als echo op het drievoudig ‘Welkom’ van Pater Harie Smeets gisterenavond. Verder beloofde spreker namens alle families de montfortaanse geest nog beter aan te kweken en op te voeren in eigen kring en daarbuiten. Met deze welgemeende speech stemden alle aanwezigen hartelijk in. Een van de dagen werd besteed aan serieuze studie over Montfort. Maandenlang hadden veel confraters tijd besteed aan het op fiches brengen van de werken van de Stichter. Het resultaat werd terug gevonden in verschillenden studies door medebroeders over de pas heilig verklaarde.

Dwaasheid der liefde

Op 13 augustus werd het toneelstuk van Pater Jan van Benthem opgevoerd: “Marie Louise ofwel, ‘De dwaasheid der Liefde’.

Als een van de ‘toneelknechten’ was ik tijdens de bedrijven met mijn collega’s in een klaslokaal aan het ‘buurten’, zoals dat in Brabant heet. We moesten natuurlijk stil zijn om niet te storen. Plotseling hoorden we een stem op de gang, kennelijk een verdwaalde Limburger: ”Woa kin ich hiej kanjelen? “ Mgr.Gunnarson, bisschop van

IJsland meldde zich met de vraag waar hij een toilet kon vinden. Een kanjel is een regenpijp. Zijn vraag had dus iets met water van doen! De missiedag die volgde was groots, vele missionarissen waren aanwezig. De bisschop van IJsland vierde met ons de pontificale mis. Op 15 augustus werd het octaaf afgesloten.

Feest in het dorp

Zondag de 17e was de dag voor het dorp, dat ook ‘haar poaters’ wilde huldigen. De paters werden afgehaald in sjezen en landauers. Wij studenten liepen naar het dorp waar de stoet werd opgesteld die ons in de nog maar gedeeltelijk herstelde St. Pieterskerk zou leiden. De kerk zat voor een groot deel vol met paters en fraters in superpli. Zij werden na de mis weer plechtig naar Bijsterveld begeleid. Bij die gelegenheid speechte de burgemeester de sterren van de hemel. Mr. Steger was een goed redenaar en heel erg bevriend met Pater Smeets, die hem in spannende oorlogstijden een onderduikadres bezorgde in het klooster. Hij kondigde aan dat het Kasteelpad of de Eikendreef in het vervolg Montfortlaan zal heten. Een hele onderscheiding.

Feesten Schimmert

Na die drukke maar mooie weken kregen we te horen dat we een vakantie thuis mochten beginnen als voorbereiding op de Montfortfeesten in Schimmert. Ik weet niet meer precies hoe lang die vakantie duurde. Even spieken in de kronieken: het was van 20 tot en met 26 augustus.

Toen begon een drukke tijd, die meen ik, veel hectischer was dan de feestweek in Oirschot.

De commissie heiligverklaring, waarin prominente montfortanen van die tijd zitting hadden, waren niet bang geweest om uit te nodigen.

Het hele Nederlandse episcopaat was aanwezig bij de feestdag, die kerkelijk gevierd werd in de parochiekerk van Schimmert.

De kardinaal (De Jong) werd vertegenwoordigd door de Pauselijke Nuntius, Mgr. Giobbe.

Van iedere bisschop was het wapen geschilderd en werd meegedragen in de stoet.

Voor de grote zitting in de zaal was het MSO, Maastricht Stedelijk Orkest en de Maastrichter Staar aanwezig om de ‘Synoniem Sacra’, gecomponeerd door de oud-student Marius Monnikendam, uit te voeren. Een andere oud-student, Paul Hupperts, was de dirigent. Verder was er die week een dag voor oud-studenten van Ste.Marie. Voor velen van ons een leuk weerzien met oud-kameraden. Gelukkig hadden we na afloop van dit gebeuren wat dagen tegoed om in Oirschot nog wat vakantie te nemen.

Pater Thei Hustin

REACTIE WIE WEET WIE WAT WAAR

Reeds eerder heb ik namen doorgegeven van misdienaars bij het artikel ‘kruipengeltjes’. Dit zijn andere foto’s in de vorige uitgave van ‘Van Den Herd’. Hier gaan we dan:

Bovenste foto: (voor het hoogaltaar)

Onderste rij: Jan Smetsers†, Jack van Leuven Azn. (bejaardenhuis), Jan v.d. Elsen†, gehuwd geweest met ... v.d. Schoot

Tweede rij van onder: Jan Burgering, weduwnaar (Leidschendam), Hein van Breemaat, gehuwd met Riet van Leuven (Heren van Oirschot), Noud Coppelmans†, gehuwd geweest met Leentje van Laarhoven (naast distributiekantoor), Huub van Breemen† (Nieuwstraat-drogisterij) gehuwd geweest met Erna van Bree, woonde voor haar huwelijk in de Rijkeshuisstraat, Kees den Ouden, gehuwd met Helein van Haaren Joszn (Appartement St. Jorisstraat)

Laatste rij: Sjef Smetsers, gehuwd met Anneke Wolff (Westerlohof), Nico van Cuijck, ongehuwd (Bestseweg), Jan den Ouden†, gehuwd geweest met Nel Meeuwissen.

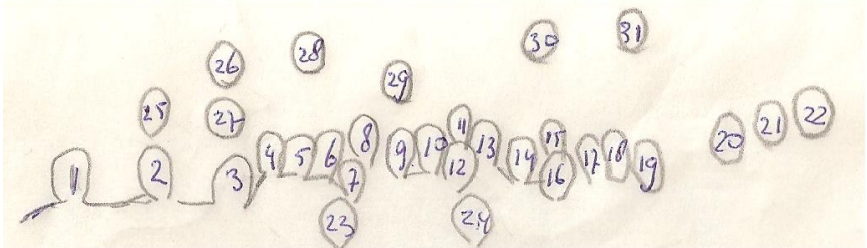
Onderste foto: (dit zijn dezelfde personen en de foto's zijn op dezelfde dag genomen in 1938 of 1939). Deze foto is genomen op het grasveldje bij de zijingang van de kerk aan de Marktzijde.

Van links naar rechts: Jack van Leuven, Kees den Ouden, Nico van Cuijck, Jan den Ouden, Huub van Breemen, Sjef Smetsers, Hein van Breemaat, Noud Coppelmans, Jan Burgering, Jan Smetsers en Jan v.d. Elsen.

Sjef Smetsers

WIE WEET WIE WAT WAAR

(foto collectie Toon van Esch)

REACTIE ARTIKEL

Van Theo v.d.Loo mag ik zijn teksten aanvullen/corrigeren. Dus bij deze. In 'Van Den Herd', jaargang 20-2, pag. 25 onder 5. Zijn winkel/woonhuis stond tussen het café van Sjors Willems en de ouderlijke woning van 'De Kolles'- De Van Kollenburgs, o.a.vader, moeder, Jan (gehuwd met Pieta Scheepens), Herman (de vader van de brothers), Piet (gehuwd met?, later rijwielzaak naast schoenmaker Jan Foole in dezelfde straat), Sjef (gehuwd met? winkelmeisje bij de Edah) – hadden later een slijterij in de winkel/woonhuis van Erna van Bree (zie bij de omschrijving van de misdienaars). Er waren ook dochters: één gehuwd met Evers (Nieuwstraat) en één gehuwd met Tjeu Donjecour, kleermaker in Veghel. Misschien waren er meer kinderen. Mij onbekend.

Hiernaast de woning/sigarenzaak van Jan Latour, postbode.

De vrouw van Kiske heette niet Drika v.d. Meijden, maar Drika Smetsers. Wel was Kiske familie van Van der Meijden, wonende op de hei. Drika Smetsers woonde in het winkel/woonhuis, thans Tatozaak, en was dochter van Jan Smetsers, 'den barbier'. Zij hielp als jong meisje in de 'barbierszaak' en zeepte de klanten in die geschooren wilden worden (dat vonden ze denkelijk fijn).

Jan Smetsers ging met zijn dochter ook 'en route' in de buitenwijken van Oirschot. Drika ging dan voorop.

Een belangrijk 'geloofspunt': Jan Smetsers trouwde met zijn nichtje. De pastoor zei toen tegen hem als waarschuwing: Jan dit wordt "erven of vroeg sterven". De betekenis hiervan: je zult ongelukkige kinderen krijgen of je vrouw zal vroeg sterven.

Na de geboorte van Drika is haar moeder vrij snel overleden. Jan is hertrouwd met Johanna Lemmens uit de Mierden en zij kregen samen nog negen kinderen. Twee zonen traden in bij de Fraters van Tilburg.

Is dit verhaal waar??? Ja, dit is een waar verhaal want hij heeft het me zelf vertelt. Hij was mijn Opa.

Sjef Smetsers.

MUSEUMSCHATTEN

Wij hebben in het museum 'De Vier Quartieren' een bijzonder mooi kappersmeubel, helemaal compleet met stoelen, wasbekken en spiegels. Het is een meubel uit de tijd dat de herenkapper dagelijks klanten kreeg om te scheren. De meeste vaste klanten hadden hun eigen mes en kwast, die bij de kapper in een van de vele laatjes bewaard bleven.

Het beroep kapper is ontstaan uit het barbiersvak. De barbier stond bij de Egyptenaren in hoog aanzien. De naam is afgeleid van het Latijnse barba dat baard betekent. De barbier hield zich bezig met scheren, knippen en verzorgen van baarden en snorren.

In de middeleeuwen omvatte het werkterrein van de barbier ook dat van chirurgijn, een soort tandarts en geneesheer die ook was gespecialiseerd in aderlaten. Aan dit laatste herinnert de rood-witte paal bij de ingang van de kapperswinkel. Zij is een representatie van de bandages die na het aderlaten werden uitgehangen om te drogen en in elkaar verstrengeld raakten.

Vanaf de 14^e eeuw begonnen de barbiers zich te verenigen in gildes, een soort beroepsverenigingen.

Het scheren gebeurt met een open scheermes dat op een leren band gescherpt wordt. Het mes kan van diverse materialen gemaakt worden. Zachte staalsoorten zijn gemakkelijk scherp te maken, maar moeilijk scherp te houden. Harde staalsoorten daarentegen blijven langer scherp, maar zijn moeilijk te scherpen. Het materiaal van het heft kan eenvoudig, maar ook luxe zijn zoals b.v. van ebbenhout, hoorn of ivoor. Ook kan de naam van de gebruiker erin gegraveerd worden.

Bij het gebruik van een open scheermes is het belangrijk de baardharen voor het scheren goed te weken zodat ze zacht worden. Hiervoor zijn water, scheerschuim, warmte en tijd nodig. Na het scheren wordt de huid nog verfrist met aluin wat ook een bloedstelpende werking heeft.

Nu gaan de mannen niet meer naar de kapper om zich te laten scheren, maar het scheren met een open mes geniet wel bij steeds meer mannen de voorkeur mede door een hang naar nostalgie, de traditionele manier van scheren en het mannelijke ritueel.

De snor van de man was een hoofdstuk apart. Om hem 's nachts in vorm te houden, gebruikte men een soort dunne gazen b.h. die met elastiek om de oren werd vastgehouden. Jammer dat we hier geen exemplaar van kunnen laten zien. Om de snor tijdens het eten schoon te houden zijn er snorrenkoppen en zelfs snorrenlepels.

Natuurlijk kun je met een snor ook een geraffineerd, stoer of dandy uiterlijk creëren. Er worden nu zelfs nog wedstrijden gehouden wie de mooiste baard en snor heeft.

Brillantine (van het Franse woord brillant) is een geparfumeerde olieachtige vloeistof die werd gebruikt om het haar en de baard te verzachten en het geeft een verzorgd uiterlijk.

Maar ook voor de dames waren bij de kapper tal van mogelijkheden om je lekker verzorgd en feestelijk te voelen. De tijd met torenhoge kapsels ligt ver achter ons, maar we kunnen ons toch nog wel de getoupeerde suikerspinnen en stijve permanentjes herinneren.

We hebben in onze kapperszaak ook krultangen en plissétangen die verwarmd werden boven een gasvlam en waarmee pijpenkrullen en golfjes werden gemaakt. We hebben verschillende foto's met voorbeeldkapsels waar de dames hun keus uit kunnen maken, maar helaas zijn onze medewerksters niet bevoegd om deze wensen ook werkelijk uit te voeren.

Ze willen echter wel uitleg geven bij de bijzondere verzameling die te vinden is in ons museum en wij hopen u dan ook hartelijk welkom te mogen heten.

Nelly van Kessel

DE KANUNNIKEN VAN OIRSCHOT

Nu de beschrijving van de 20 altaren in de kerk van Oirschot (voorlopig) is afgesloten, is onderzoek naar de bedienaren van deze altaren een logisch vervolg. Als eerste komen daarvoor de kanunniken in aanmerking, hoewel onder de rectoren ook verschillende geestelijken waren, die geen kanunnik werden genoemd.

Zoals de trouwe bezoekers van onze lezingen gehoord hebben, heeft Inge Visschedijk met archivaris Jan Sanders in 2011 een voordracht gehouden over haar onderzoek naar het kapittel van Oirschot. In haar doctoraalscriptie heeft zij een alfabetische lijst opgenomen van de 86 kanunniken, die hier tot 1550 geweest en gekend zijn.

Aan de hand van deze lijst heb ik gegevens van de betreffende persoon opgezocht. Dit levert een nieuwe vervolgserie op van zeer gevarieerde levensbeschrijvingen. Tevens krijgen we daardoor een inzicht in doen en laten van de kanunniken en hun sociale positie in de samenleving. Maar we zullen soms ook allerlei menselijke problemen tegenkomen, tot moord toe, en inzicht krijgen in de materiële bezittingen van de kanunniken.

1 Jan Achschilling/Achtscillinxs

Wanneer en hoe lang heer Jan Achschilling kanunnik was, is onbekend maar in ieder geval in 1393 staat hij als zodanig genoteerd.

Volgens een andere acte uit dat jaar is hij dan overleden.¹

Over zijn persoonlijk leven is meer bekend dan over zijn geestelijke. Hij kwam uit een gezin met tenminste drie kinderen: zijn broers Godevaert, Gherart en heer Jan zelf. Dat is af te leiden uit een verkoopacte uit 1400, waarin beschreven werd dat Godevaert en Gherart, kinderen van Jhan geheten Achtscillinc, aan de natuurlijke zoon van hun broer heer Jan (en dus hun neef), Willem genaamd, twee stukken land verkochten, geheten Die Pelen Hueve en Die Papenvoert,

¹ Bossche Protocollen 1393 f 240r

beide in herdgang Kerkhof. In de acte staat vermeld dat dit stuk land daarvoor in het bezit van hun broer heer Jhan Achtscillinc was.²

Kanunnik Jan had zelf vier kinderen, die met name bekend zijn: Vranck, Willemen, Jan en Cathelijn. Of deze kinderen allemaal dezelfde moeder hadden is niet bekend, maar dochter Cathelijn in ieder geval is verwekt bij Heilwich, de '[dienstmaagd]maagd van heer Jan'.³ Zijn natuurlijke zonen Vranck en Willem kregen in december 1393 alle goederen van de vroegere deken van het kapittel, heer Henric Back of zijn natuurlijke kinderen, gelegen 'Aen den Hovel'. Op deze goederen drukten enkele lasten, o.m. aan het kapittel en aan twee niet met name genoemde altaren in de kerk van Oirschot.⁴ In 1395 verkopen de broers dit weer door aan Godevart van den Heesackere.⁵ Zoon Jan verkocht in 1400 land, dat zijn grootvader al in bezit had zoals hierboven bleek, genaamd Pelen Hove of Pelenhoeve. Dochter Cathelijn, had een erf naast dat van haar broer [of halfbroer] Jan.⁶

Op 7 november 1400 verkochten Willem, Jan en Kathelijn aan Jan van den Doerne van Aerscot een wei, geheten die Papenvoert in herdgang Oirschot⁷.

Het is niet bekend waarom in 1400 deze familiebezittingen verkocht werden. De naam Achscillings wordt daarna niet meer in verkoopaktes in de Oirschotse archieven genoemd.

² Sanders, J.G.M. *Kapittel van Oirschot I*, p. 141 nr. 191

³ Oirschotse Oorkondes, 1311-1500, 1400 nr.60, 1429 nr. 138

⁴ Sanders, J.G.M. *Kapittel van Oirschot I*, p.130 nr. 144

⁵ idem p.132 nr. 153

⁶ Oirschotse Oorkondes 1311-1500, 1400 nr.60

⁷ Sanders, J.G.M. *Kapittel van Oirschot I*, p.143 nr.196

INHOUD

DE RAVEN Marcel van der Heijden	3 - 4
OIRSCHOT IN DE FRANSE TIJD 2 Clari van Esch-van Hout	5 - 14
MAZELEN Bert Smits	14
NA DE BEVRIJDING Sjef Smetsers	15 - 19
HET VERLEDEN HERRIJST IN MEGEN EN RAVENSTEIN Maria van Deutekom	19 - 21
EEN MOOIE STUIP Theo van de Loo	22 - 26
SCHOLASTICAAT (3) Pater Thei Hustin	27 - 32
REACTIE WIE WEET WIE WAT WAAR Sjef Smetsers	32 - 33
WIE WEET WIE WAT WAAR	33
REACTIE ARTIKEL Sjef Smetsers	34
MUSEUMSCHATTEN Nelly van Kessel	35 - 37
DE KANUNNIKEN VAN OIRSCHOT Hanneke v.d. Bogaart-Vugts	38 – 39